Conceptprogramma AVN

Alternatief voor Nederland

Versie 1.0 · 3 oktober 2026 · Eerste conceptversie

AVN wil een sterk, stabiel en soeverein Nederland dat zelf richting geeft aan zijn toekomst. Dit eerste conceptprogramma legt de politieke hoofdlijnen vast voor zeven samenhangende onderwerpen.

Uitgangspunten

Onze koers is conservatief en nationalistisch, met nadruk op Nederlandse cultuur, zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. AVN kiest voor Nexit, de gulden en centrale publieke regie over basisvoorzieningen. We willen betrouwbare samenwerking met andere landen en een overheid die besluiten uitvoert, resultaten verantwoordt en burgers bij hun leefomgeving betrekt.

Centrale regie en publiek eigendom vormen de rode draad. Sterk bestuur moet samengaan met duidelijke bevoegdheden, gelijke behandeling, burgerrechten en onafhankelijk toezicht. Juridische spanningen bij afzonderlijke voorstellen staan in de betreffende hoofdstukken.

Zeven onderwerpen

Onderwerp	Voorgestelde inzet
Soevereiniteit en Nexit	Uittreding uit de EU, met een plan voor zelfstandigheid en internationale samenwerking.
Economie en zelfstandigheid	De gulden, publiek spoor en elektriciteit, en één landelijk publiek onderwijsbestuur.
Wonen en leefomgeving	Nationale woningcorporatie en staatsbouwbedrijf; maximumhuren op basis van grootte en kwaliteit.
Veiligheid en bestuur	Meer en beter opgeleide agenten; zwaardere straffen; verdediging van Nederland en bondgenoten.
Burgerinspraak en verbondenheid	Vroege betrokkenheid van burgers en aandacht voor Nederlandse cultuur en tradities.
Publieke en menselijke zorg	Publieke zorg uit algemene belastingen, zonder aparte zorgbetalingen; meer menselijkheid en minder bureaucratie.
Migratie en asiel	Tijdelijke immigratiestop, strenge controle, taal en werk; juridische grenzen expliciet benoemd.

Status van dit concept

Versie 1.0 legt de gekozen richtingen vast. Open beleidskeuzes, bedragen en uitvoeringsdetails volgen later. De plannen zijn nog niet volledig financieel onderbouwd of juridisch uitvoerbaar gemaakt. Het slotoverzicht bundelt de belangrijkste vervolgstappen.

1 Soevereiniteit en Nexit

AVN streeft naar uittreding van Nederland uit de Europese Unie. Met Nexit willen we meer nationale zeggenschap over wetgeving en economische keuzes. Een stabiele economie is daarbij een doel waarvan de haalbaarheid moet worden onderzocht. We willen goede betrekkingen en praktische samenwerking met Europese landen behouden.

Voorgestelde maatregelen

- Bereid een uittredingsplan voor met de vereiste Nederlandse besluitvorming, de artikel 50-procedure en de aanpassing van wetgeving. Publiceer de beoogde bevoegdheden en de verplichtingen die blijven bestaan.
- Streef naar afspraken over handel, douane en praktische samenwerking. Maak duidelijk welke verplichtingen tegenover gewenste markttoegang staan en welke alternatieven bestaan als onderhandelingen vastlopen.
- Laat de gevolgen voor prijzen, werkgelegenheid, spaargeld, pensioenen en overheidsfinanciën onafhankelijk onderzoeken. Werk ook de rechten en positie van burgers en bedrijven aan beide zijden van de grens uit.

Eerste uitwerking

Artikel 50 vereist een besluit volgens de nationale grondwettelijke bepalingen en kennisgeving aan de Europese Raad. De EU-verdragen houden op van toepassing te zijn zodra een terugtrekkingsakkoord in werking treedt of, zonder akkoord, in beginsel twee jaar na kennisgeving. Verlenging vereist unanimiteit in de Europese Raad en instemming van Nederland. [1] Daarom stellen we voor de uitvoeringsscenario’s vóór de kennisgeving uit te werken.

Kosten en afwegingen

Nexit biedt geen garantie op economische stabiliteit. Onderzoek daarom mogelijke handelsbelemmeringen, overgangskosten en onzekerheid voor investeerders, naast de beoogde ruimte voor eigen beleid. Vergelijk scenario’s met verschillende handelsafspraken en een scenario zonder akkoord. Begroot ook uitvoeringscapaciteit, eventuele financiële verplichtingen en maatregelen om verstoringen op te vangen.

Resultaten beoordelen

Beoordeel de verkregen beslissingsruimte én de effecten op koopkracht, handel, werkgelegenheid en overheidsfinanciën. Publiceer aannames, onzekerheden en terugkerende evaluaties.

Openstaande keuzes

Nexit en de terugkeer van de Nederlandse gulden staan vast als politieke richting. De gewenste handelsrelatie, uitvoering van de muntwisseling en vorm van democratische besluitvorming vragen verdere uitwerking. Dit concept legt nog geen vertrekdatum, omrekenkoers of referendum vast.

[1] Expertisecentrum Europees Recht over uittreding uit de EU

2 Economie en zelfstandigheid

AVN wil meer nationale zeggenschap over de economie en publieke verantwoordelijkheid voor spoor, energie en onderwijs. We willen de gulden terugbrengen, één spoorbedrijf voor reizigers- en goederenvervoer vormen en de publieke elektriciteitsvoorziening in één staatsbedrijf onderbrengen, met ruimte voor eigen opwekking. Betrouwbare basisvoorzieningen vragen om kennis, vakmanschap, productie en een weerbare toelevering. De volgende pagina's behandelen publieke zeggenschap, het spoorbedrijf, het energiebedrijf, onderwijs en de gulden.

Voorgestelde maatregelen

- Stel per essentieel product vast welk risico een leveringsonderbreking oplevert. Vergelijk vervolgens binnenlandse productie, meerdere leveranciers en strategische voorraden. Begin met een afgebakende lijst van energie, voedsel en andere noodzakelijke goederen.
- Werk met bedrijven en beroepsonderwijs aan de vaardigheden die nodig zijn voor productie, onderhoud en infrastructuur. Richt eventuele steun op aantoonbare tekorten aan kennis of capaciteit en toets achteraf het resultaat.
- Verminder onnodige uitvoeringslasten voor ondernemers. Maak overheidsopdrachten waar passend toegankelijker voor kleinere bedrijven en weeg leveringszekerheid mee met objectieve, proportionele criteria.

Eerste uitwerking

AVN kan eerst één keten laten uitwerken: welk product is nodig, waar zit het risico, welke alternatieven bestaan en wie kan leveren? Koppel een eventuele investering aan een begroting, verantwoordelijk uitvoerder en evaluatiemoment. Onderzoek ook of bestaande regelingen hetzelfde doel al dienen.

Kosten en afwegingen

Voorraadbeheer kost geld en goederen kunnen verouderen. Steun aan productie kan andere investeringen verdringen. Onder de huidige regels voor Europees aanbesteden is een Nederlandse vestigingsplaats geen grond voor voorkeursbehandeling. [2] Het Nexit-plan moet uitwerken welke regels en handelsverplichtingen daarna gelden; juridische toetsing blijft nodig.

Resultaten beoordelen

Beoordeel de kosten per maatregel, de gerealiseerde capaciteit en de tijd waarin een alternatieve leverancier kan leveren. Economische groei of besparingen gelden pas als financiële dekking wanneer ze voldoende zijn onderbouwd.

Gekozen richting en verdere uitwerking

NS, ProRail, regionale reizigerstreinen en een goederentak in één staatsbedrijf, één landelijk publiek onderwijsbestuur en één publiek elektriciteitsbedrijf zijn de gekozen richting. Internationale reizigerstreinen organiseert het staatsbedrijf samen met buitenlandse spoorbedrijven. Bus, tram en metro blijven regionaal, met landelijke afstemming en bindende afspraken. Voor reizigerstarieven worden twee opties afgewogen: een lager, vast tarief voor iedereen, ongeacht inkomen, of gratis OV. Huishoudens en bedrijven mogen zelf stroom opwekken en ontvangen een vast tarief per teruggeleverde kWh. Werk bevoegdheden, financiering, overnames en organisatie uit. Leg per sector de kosten, verantwoordelijkheden en meetbare doelen vast.

[2] PIANOo over de beginselen van Europees aanbesteden

Publieke zeggenschap over basisvoorzieningen

AVN kiest voor publieke zeggenschap over spoor en energie en één landelijk publiek onderwijsbestuur. Het doel is dat publieke belangen zoals betaalbaarheid, bereikbaarheid, kwaliteit en continuïteit zwaarder wegen in de aansturing van deze voorzieningen. Hieronder staan voorstellen om die richting uit te werken.

Spoor en openbaar vervoer

NS is al volledig eigendom van de Nederlandse staat. [3] In de jaren negentig werd NS verzelfstandigd en werd het spoorbeheer afzonderlijk georganiseerd. [4] AVN wil NS en ProRail samenbrengen in één landelijk spoorbedrijf, volledig in staatseigendom. Ook regionale reizigerstreinen en een eigen tak voor goederenvervoer komen hierin onder. Treinvervoer, spooronderhoud en investeringen krijgen gezamenlijke publieke aansturing. Het hoofdstuk over het spoorbedrijf werkt deze richting uit.

Regionaal vervoer met landelijke afstemming

Bus, tram en metro blijven regionaal georganiseerd, met vervoerders zoals GVB en RET. Het centrale OV-bestuur verbindt hen met het nationale spoorbedrijf en overheden. Het voert overleg, adviseert en kan binnen vastgelegde bevoegdheden bindende landelijke afspraken vaststellen over aansluitingen, reisinformatie, betaalmogelijkheden en toegankelijkheid. Uitvoering en lokale keuzes blijven regionaal, binnen die afspraken. Werk samenstelling, bevoegdheden, financiering, toezicht en aansluiting op bestaande overlegorganen uit.

Energie

AVN wil één nationaal energiebedrijf in volledig staatseigendom, met als werknaam Nationale Stroom Centrale. Dit bedrijf bundelt de centrales voor de publieke stroomvoorziening, netten en levering. Huishoudens en bedrijven mogen zelf opwekken en overschotten tegen een vast tarief per kWh terugleveren. Netwerkbedrijven zoals Stedin zijn al in publieke handen. [5] Hun overgang naar één nationale organisatie moet worden uitgewerkt. Het hoofdstuk over het nationale energiebedrijf beschrijft dit model.

Onderwijs

De overheid bekostigt al openbare en bijzondere scholen en stelt kwaliteitseisen. [6] AVN kiest voor één landelijk publiek onderwijsbestuur dat bestuurlijk verantwoordelijk wordt voor de scholen. Leerdoelen en lesmethoden worden centraal vastgesteld. Overige bevoegdheden, uitvoering op scholen en de overgang van bestaande besturen worden uitgewerkt. Het onderwijshoofdstuk behandelt de uitwerking en de vrijheid van onderwijs.

Uitvoering en verantwoording

Werk per sector de gekozen publieke rol uit in bevoegdheden, financiering en organisatie. Begroot investeringen, eventuele overnames en structurele uitgaven, met juridische toetsing van de uitvoering. Verbind meer staatsinvloed aan professioneel bestuur, openbaar toezicht en inspraak van gebruikers en medewerkers. Beoordeel de resultaten op dienstverlening en maatschappelijke kosten. De juridische inrichting en de taakverdeling binnen het landelijke publieke onderwijsbestuur vragen verdere uitwerking.

[3] NS over bestuur en aandeelhouderschap

[4] NS over de geschiedenis en verzelfstandiging van het bedrijf

[5] Stedin over de publieke aandeelhouders

[6] Rijksoverheid over openbaar en bijzonder onderwijs

NS en ProRail in één staatsbedrijf

AVN wil NS en ProRail samenbrengen in één landelijk spoorbedrijf, voor 100 procent eigendom van de Nederlandse staat. Het bedrijf omvat regionale treindiensten en een eigen tak voor goederenvervoer. Reizigersvervoer, goederenvervoer en spoorbeheer krijgen gezamenlijke publieke leiding; de juridische inrichting wordt in een uitvoeringsplan vastgelegd.

NS is al volledig eigendom van de staat. [3] Ook ProRail is via Railinfratrust volledig in staatshanden. [7]

Overname van regionale treindiensten

Breng regionale treindiensten gefaseerd onder het staatsbedrijf. Werk met provincies en huidige vervoerders per concessie een overdracht uit, bij afloop of via juridisch getoetste afspraken. Regel personeel en arbeidsrechten, materieel, eventuele compensatie en continuïteit van de diensten. Betrek regio's en reizigers bij dienstregelingen en aansluitingen en behoud regionale kennis.

Gezamenlijke planning en internationale treinen

Maak één meerjarig plan voor dienstregelingen, treinen, stations, spooronderhoud en vernieuwing. Stem werkzaamheden af op beschikbaar materieel, personeel en vervangend vervoer en zorg voor regionale aansluitingen. Het staatsbedrijf organiseert internationaal reizigersvervoer samen met buitenlandse spoorbedrijven. Werk gezamenlijke afspraken uit over dienstregelingen, aansluitingen, kaartverkoop, toegankelijkheid en hulp bij vertraging of uitval. Leg ook vast wie verantwoordelijk is voor de uitvoering en hoe kosten en opbrengsten worden verdeeld.

Publieke opdracht en toezicht

Stel concrete doelen voor betaalbaarheid, betrouwbaarheid, bereikbaarheid en toegankelijkheid. Maak zichtbaar hoeveel ritten uitvallen, hoe reizigers vertraging ervaren en of stations en treinen bruikbaar zijn voor mensen met een beperking. Publiceer prestaties en besteding van middelen. Behoud onafhankelijk veiligheidstoezicht en een toegankelijke klachtenprocedure.

Gefaseerde samenvoeging

Breng bezittingen, schulden, contracten, personeel, pensioenen en informatiesystemen in kaart. Betrek werknemers en hun vertegenwoordigers bij de overgang en behoud kennis van vervoer en infrastructuur. Voer wijzigingen stapsgewijs in, met vooraf geteste systemen en duidelijke verantwoordelijkheden. Begroot de fusie, noodzakelijke investeringen en tijdelijke dubbele kosten. Onderzoek mogelijke besparingen voordat die als financiële dekking worden gebruikt.

Juridische uitwerking

Laat de gekozen inrichting toetsen aan het geldende spoorrecht, concessies en verplichtingen rond toegang tot het spoor, capaciteitstoedeling en financiële verantwoording. Werk benodigde wijzigingen in wetgeving, bevoegdheden en toezicht uit, in samenhang met het Nexit-plan. Maak afzonderlijke afspraken over grensoverschrijdend vervoer en bewaak de continuïteit tijdens de overgang.

Afstemming en verdere keuzes

Stem met regionale vervoerders af via het centrale OV-bestuur. Een lager, vast tarief voor iedereen, ongeacht inkomen, en gratis OV zijn de twee tariefopties. Naam en invoeringsdatum blijven open.

[7] ProRail over de organisatie en het staatseigendom

Goederenvervoer binnen het staatsbedrijf

AVN wil het goederenvervoer per spoor in Nederland onderbrengen in een eigen bedrijfstak van het nationale spoorbedrijf. Deze goederentak valt onder dezelfde publieke leiding als reizigersvervoer en spoorbeheer. De gekozen richting wordt hieronder uitgewerkt als voorstel voor organisatie en overgang.

Eigen organisatie en verantwoording

Laat de goederentak het vervoer organiseren, met eigen operationele leiding, gespecialiseerd personeel en afzonderlijk inzicht in kosten, opbrengsten en investeringen. Leg afspraken met verladers vast over tarieven, capaciteit en leveringsbetrouwbaarheid. Maak eventuele publieke bijdragen zichtbaar.

Overgang van bestaande vervoerders

Bereid een gefaseerde overdracht van Nederlandse spoorvervoeractiviteiten voor, met huidige vervoerders, werknemers en verladers. Breng eigendom en lease van locomotieven en wagons, arbeidsvoorwaarden, vergunningen, klantcontracten en financiering in kaart. Werk juridisch getoetste afspraken uit over overname, eventuele compensatie en voortzetting van leveringen. De overgang van goederenvervoer krijgt een eigen uitvoeringsplan.

Ruimte op het spoor

Plan goederenvervoer, reizigerstreinen en onderhoud in samenhang. Maak vooraf duidelijk hoe beschikbare spoorcapaciteit wordt verdeeld en welke investeringen nodig zijn in aansluitingen, emplacementen en terminals. Werk met havens, industrie en logistieke bedrijven aan betrouwbare verbindingen. Beoordeel de effecten op veiligheid, geluid en de leefomgeving.

Internationale verbindingen

Werk met buitenlandse spoorpartners uit hoe treinen de grens blijven passeren, hoe verantwoordelijkheden worden verdeeld en welke afspraken nodig zijn over materieel, personeel en toegang tot buitenlandse netten. Laat de beoogde inrichting toetsen aan de geldende Nederlandse en internationale regels, in samenhang met het Nexit-plan. Maak duidelijk hoe internationale vervoerders en doorgaande goederentreinen binnen dit stelsel worden behandeld.

Kosten en verdere keuzes

Onderbouw overnamekosten en investeringen voordat een invoeringsdatum wordt vastgesteld. De naam, tariefopbouw en benodigde publieke financiering blijven open. Publiceer prestaties en kosten afzonderlijk, zodat de bijdrage van de goederentak beoordeeld kan worden. Besparingen en extra inkomsten gelden pas als dekking wanneer ze zijn onderbouwd.

Betaalbaar openbaar vervoer voor iedereen

AVN wil een tariefregeling voor iedereen, ongeacht inkomen. Er worden twee alternatieven uitgewerkt: een lager, vast tarief of volledig gratis OV voor de reiziger. De keuze tussen deze modellen is nog niet gemaakt.

Een lager en vast tarief voor iedereen

Werk uit hoe het vaste tarief lager kan worden dan de bestaande tarieven en voor iedereen geldt, ongeacht inkomen. Bepaal waarop het betrekking heeft: een rit, een afstand of een abonnement, en of één bedrag overal geldt. De tariefhoogte, betaalvorm, financiering en regels voor toekomstige tariefaanpassingen vragen verdere uitwerking.

Gratis openbaar vervoer

Bij dit model betaalt de reiziger geen vervoertarief voor de diensten die onder de regeling vallen. Werk structurele publieke bekostiging uit voor exploitatie, onderhoud en investeringen, met een berekening van vervallen reizigersopbrengsten en eventuele extra capaciteit. Leg vast hoe het nationale spoorbedrijf en regionale vervoerders worden gefinancierd.

Bereik en kwaliteit

Werk beide opties in de eerste plaats uit voor binnenlands reizigersvervoer per trein, bus, tram en metro. Bepaal afzonderlijk wat de regeling betekent voor internationale reizen en toeslagen. Beoordeel het benodigde personeel, materieel en de capaciteit op drukke routes. Neem bereikbaarheid buiten de steden en toegankelijkheid mee in de afweging.

Vergelijking en besluit

Vergelijk beide modellen op reizigerskosten, totale publieke kosten, vervoersaanbod, uitvoerbaarheid en de verdeling van baten en lasten. Publiceer de aannames en financieringsbronnen. Gebruik deze vergelijking om een definitieve keuze en een plan voor invoering en evaluatie te onderbouwen. Er is nog geen tariefbedrag, financieringsmaatregel of invoeringsdatum gekozen.

Eén nationaal energiebedrijf

AVN wil één landelijk elektriciteitsbedrijf, voor 100 procent eigendom van de Nederlandse staat. De werknaam is Nationale Stroom Centrale. Het bedrijf beheert de centrales voor de publieke stroomvoorziening en de netten, en is de enige leverancier aan eindgebruikers. Binnen dit stelsel mogen huishoudens en bedrijven zelf stroom opwekken.

Taken en publieke opdracht

Geef het bedrijf de opdracht alle huishoudens, bedrijven en publieke voorzieningen van betrouwbare en betaalbare stroom te voorzien. Regionale diensten verzorgen aansluitingen, onderhoud en storingsherstel. Werk capaciteit, opslag en reservevoorzieningen uit in een openbaar investeringsplan.

Eigen opwekking en teruglevering

Huishoudens en bedrijven mogen zelf opgewekte stroom gebruiken en overschotten aan de Nationale Stroom Centrale leveren. Zij krijgen een publieke terugleververgoeding per daadwerkelijk teruggeleverde kilowattuur (kWh), gemeten met een geschikte meter. De berekening is: teruggeleverde kWh × vast tarief per kWh. Vermeld hoeveelheid, tarief en vergoeding op een controleerbare afrekening. Leg uitbetalingsmomenten en aansluitvoorwaarden vooraf vast. Zo willen we hun bijdrage eerlijk belonen.

Tarieven en verantwoording

Het teruglevertarief staat twaalf maanden vast. Beoordeel na zes maanden de kosten, teruggeleverde hoeveelheden en financiële houdbaarheid; het lopende tarief blijft gelijk. Beoordeel het tarief jaarlijks en publiceer het volgende jaartarief vooraf; het kan gelijk blijven. Onderbouw verbruiks- en teruglevertarieven met een openbare begroting. Begroot aanvullende subsidie apart en beoordeel gevolgen voor afnemers zonder eigen opwekking. Laat tarieven en dienstverlening onafhankelijk toetsen en zorg voor een klachtenprocedure. Het bedrag per kWh blijft open.

Overgang naar één organisatie

Maak een gefaseerd plan voor bestaande producenten, leveranciers en netbeheerders, met behoud van de toegestane eigen opwekking. Breng eigendom, schulden, contracten, personeel en vergunningen in kaart. Begroot verwerving, eventuele schadeloosstelling en investeringen. Test betalingen, meters en bedrijfsvoering vooraf en bewaak de continuïteit van de stroomvoorziening.

Wettelijke uitwerking

De Energiewet bevat een groepsverbod dat netbeheer scheidt van productie, levering en handel. [8] De beoogde bundeling vraagt aanpassing van dit kader. Toets het leveranciersmonopolie en internationale verplichtingen in samenhang met Nexit. Bij onteigening gelden grondwettelijke waarborgen voor het algemeen belang, de wettelijke procedure en schadeloosstelling. [9]

Nog uit te werken keuzes

De positie van energiecoöperaties, de energiemix, gas en warmte, internationale stroomuitwisseling en de invoeringsdatum vragen verdere uitwerking. Leg ook vast hoe wordt omgegaan met beperkte netcapaciteit, opslag en tijdelijke begrenzing van teruglevering. Eigen opwekking en een vaste vergoeding per teruggeleverde kWh staan vast als politieke richting.

[8] Energiewet artikel 3.10 over het groepsverbod

[9] Grondwet artikel 14 over onteigening en schadeloosstelling

Eén landelijk publiek onderwijsbestuur

AVN kiest voor één landelijk publiek onderwijsbestuur dat bestuurlijk verantwoordelijk wordt voor de scholen. De overige bevoegdheden van dit bestuur en de uitvoering op scholen vragen verdere uitwerking.

Verantwoordelijkheid en uitvoering

Werk de bevoegdheden van het landelijke bestuur voor personeelsbeleid, huisvesting, begrotingen en onderwijskwaliteit uit. Bepaal welke uitvoerende taken bij schoolleidingen en eventuele regionale diensten liggen en hoe zij verantwoording afleggen aan het landelijke bestuur. Leg vast hoe de landelijke bestuurders worden benoemd, hoe democratische verantwoording plaatsvindt en hoe onafhankelijk toezicht wordt georganiseerd.

Landelijke leerdoelen en lesmethoden

Het landelijke publieke onderwijsbestuur stelt de leerdoelen en lesmethoden centraal vast. Wiskunde, Taal en Zelfbeheersing zijn de drie kernvakken voor basis- en voortgezet onderwijs. Taal omvat ook schrijven. Geschiedenis en handvaardigheid blijven onderdeel van het vakkenpakket. Werk de inhoud en onderwijstijd per niveau en leerjaar uit. De volgende pagina behandelt vakken en doorstroom.

Kwaliteit en ruimte voor de school

Verbind de publieke verantwoordelijkheid aan voldoende bevoegde docenten, bereikbare scholen en passende ondersteuning voor leerlingen. Bepaal welke ruimte schoolleiders en docenten bij de uitvoering van de centraal vastgestelde leerdoelen en lesmethoden krijgen. Werk inspraak van leerlingen, ouders en medewerkers en onafhankelijk toezicht uit.

Overgang van bestaande schoolbesturen

Breng de huidige besturen, gebouwen, personeelscontracten, schulden en verplichtingen in kaart. Werk een gefaseerde overdracht uit met continuïteit van lessen en ondersteuning. Begroot overgangskosten en structurele uitgaven. Behandel verschillen tussen onderwijssectoren afzonderlijk en bepaal hoe beroepsonderwijs en hoger onderwijs binnen de gekozen richting passen.

Vrijheid van onderwijs

Artikel 23 van de Grondwet beschermt de vrijheid om scholen op te richten en naar eigen overtuiging in te richten. [6] Een verplichte overgang van bijzondere scholen naar uitsluitend publiek bestuur raakt deze bescherming. Onderzoek welke grondwets- en wetswijzigingen hiervoor nodig zijn en toets het model aan internationale onderwijsrechten. Werk de positie van levensbeschouwelijk en particulier onderwijs afzonderlijk uit.

Nog uit te werken keuzes

De toepassing en beoordeling per onderwijsniveau en de urenverdeling vragen verdere uitwerking. Ook de ruimte voor verschillende onderwijsvormen, de taakverdeling tussen het landelijke bestuur en de scholen, financiering en invoeringsdatum blijven open.

[6] Rijksoverheid over openbaar en bijzonder onderwijs

Vakken en doorstroom in het onderwijs

AVN wil landelijke leerdoelen en lesmethoden uitwerken in een vakkenpakket dat past bij leeftijd en onderwijsniveau. Onderstaande richtingen vormen de basis voor verdere invulling van inhoud, onderwijstijd en beoordeling.

Basis voor basisschool en middelbare school

Wiskunde, Taal en Zelfbeheersing zijn de drie kernvakken voor het basis- en voortgezet onderwijs. Taal omvat ook schrijven. Geschiedenis en handvaardigheid houden een vaste plaats in het vakkenpakket. Werk de inhoud en moeilijkheidsgraad per leerjaar uit.

Zelfbeheersing en respect

Werk het vak Zelfbeheersing uit rond omgaan met emoties en impulsen, afspraken nakomen, respectvolle omgang en het vreedzaam oplossen van conflicten. Besteed aandacht aan verantwoordelijkheid voor de openbare ruimte en omgang met mensen, ongeacht leeftijd, cultuur of geloof. Het doel is een prettigere en veiligere leefomgeving. Beoordeel hoe het onderwijs hieraan kan bijdragen.

Handvaardigheid en verdieping

Handvaardigheid krijgt een plaats voor praktisch en creatief werken met materialen en gereedschap. Voor hogere onderwijsniveaus krijgen ook biologie, aardrijkskunde, scheikunde, techniek, natuurkunde en wetenschap een plaats. Bepaal per leerjaar en opleiding welke vakken worden aangeboden en hoe wetenschap wordt ingevuld, bijvoorbeeld door onderzoek te doen en bronnen te beoordelen.

Overgaan en toelating tot vervolgonderwijs

Voor overgaan naar een volgend leerjaar en toelating tot vervolgonderwijs stelt AVN minimaal drie voldoendes voor: Zelfbeheersing en twee andere vakken uit het gevolgde vakkenpakket. De twee andere vakken hoeven niet Wiskunde en Taal te zijn. Leerlingen en studenten kunnen daardoor in eerdere leerjaren eerst andere vakken verbeteren. Zelfbeheersing moet bij iedere overgang voldoende zijn.

Diploma behalen

Voor het behalen van een diploma moeten Zelfbeheersing, Wiskunde en Taal alle drie voldoende zijn. Uiterlijk in het laatste leerjaar moeten Wiskunde en Taal dus op voldoende niveau komen. Voldoendes voor andere vakken vervangen deze eisen niet. Een onvoldoende voor Zelfbeheersing blokkeert zowel de doorstroom als het behalen van een diploma.

Verdere uitwerking

De volgende pagina bevat een voorstel voor beoordeling, begeleiding en herkansingen bij Zelfbeheersing. Werk de leerdoelen per onderwijsniveau en de aansluiting tussen toelating en diploma-eisen verder uit. Onderzoek de gevolgen voor verschillende vakkenpakketten en ondersteuningsbehoeften. Werk de vakkenlijst, urenverdeling, planning en kosten van invoering uit.

Zelfbeheersing beoordelen

Deze uitwerking is een voorstel voor beoordeling. SLO beschrijft sociale en emotionele vaardigheden als ontwikkellijnen, met verschillen tussen leerlingen; deze vormen geen landelijke beheersingsnorm. [12] Toets de voorgestelde eisen daarom eerst in de onderwijspraktijk.

Vaardigheden om te oefenen

Vaardigheid	Wat de leerling laat zien
Spanning reguleren	Benoemt spanning en gebruikt een afgesproken manier om te pauzeren of hulp te vragen.
Respect en grenzen	Luistert, laat anderen uitspreken en uit kritiek zonder bedreiging of belediging.
Afspraken nakomen	Voert een afgesproken taak uit of meldt tijdig dat hulp of een aanpassing nodig is.
Conflicten oplossen	Bespreekt onenigheid, zoekt een vreedzame oplossing en schakelt zo nodig hulp in.
Verantwoordelijkheid nemen	Beschrijft het eigen aandeel en zet een concrete stap om schade of een fout te herstellen.

Beoordelen met herkenbare criteria

Het voorstel is “voldoende” of “nog niet voldoende” per vaardigheid. Voor een voldoende einduitslag toont de leerling alle vijf vaardigheden op ten minste twee verschillende momenten, met vooraf afgesproken ondersteuning. Gebruik praktijkopdrachten, lesobservaties en een korte reflectie. Geef criteria en voorbeelden vooraf, passend bij leeftijd en onderwijsniveau. Plan twee tussentijdse gesprekken en een eindbeoordeling. Een incident leidt niet automatisch tot een onvoldoende; herstel en gedrag over meerdere momenten tellen mee.

Begeleiding en herbeoordeling

Bij een tekort volgt een oefenplan met hulp en een herkansingsdatum vóór de overgangs- of diplomabeslissing. Pas opdrachten en hulpmiddelen aan ondersteuningsbehoeften aan. Bied bij te weinig bewijs een extra beoordelingsmoment. Een tweede docent beoordeelt elke onvoldoende die doorstroom blokkeert. De leerling krijgt de onderbouwing en kan herbeoordeling vragen bij een onafhankelijke beoordelaar. Deel alleen noodzakelijke observaties. Religie, politieke overtuiging en persoonlijkheid zijn geen beoordelingscriteria. Respectvol tegenspreken blijft toegestaan.

Voor invoering

Beproef of docenten dezelfde prestaties gelijk beoordelen en of leerlingen passende oefenkansen krijgen. Onderzoek werkdruk, kosten en gevolgen voor doorstroom. Leg termijnen en eindniveaus vast. Een definitieve einduitslag “nog niet voldoende” voor Zelfbeheersing blokkeert volgens het AVN-voorstel de doorstroom en diplomering.

[12] SLO over sociale en emotionele vaardigheden, p. 5–6

De Nederlandse gulden

AVN wil de Nederlandse gulden terugbrengen als nationale munt. We behouden de naam gulden en de herkenbare Nederlandse identiteit. De uitvoering wordt geschikt gemaakt voor hedendaags betalingsverkeer en moderne beveiliging. Het doel is nationale zeggenschap over de munt en het monetaire beleid.

Moderne uitvoering

Werk de gulden uit met het vertrouwde symbool ƒ en een verdeling in 100 cent. Ontwerp herkenbare guldenmunten en bankbiljetten met moderne beveiligingskenmerken en een goed leesbare vormgeving. Maak ook bankrekeningen, pinbetalingen en overboekingen geschikt voor bedragen in guldens.

Overgang naar de gulden

Bereid een afzonderlijk juridisch en financieel invoeringsplan voor, afgestemd op Nexit. Werk daarin de taken en bevoegdheden van De Nederlandsche Bank, het toezicht en de doelstellingen van het monetaire beleid uit. De gewenste terugkeer van de gulden is de gekozen richting; de uitvoering vraagt wetgeving, voorbereiding en afspraken.

Beschrijf hoe salarissen, uitkeringen, spaargeld, pensioenen, prijzen, hypotheken en andere schulden worden behandeld. Beoordeel per soort contract welk recht geldt en welke omzetting juridisch mogelijk is. Neem maatregelen voor bankstabiliteit, depositobescherming en de continuïteit van betalingen op in het plan.

Omrekening en koopkracht

DNB gebruikt voor het omwisselen van daarvoor in aanmerking komende oude guldenbankbiljetten de koers van 1 euro voor 2,20371 gulden. [10] Deze historische omwisseling bepaalt niet vanzelf de invoeringskoers van een heringevoerde gulden. Die keuze moet afzonderlijk worden onderbouwd. Onderzoek daarbij de gevolgen voor koopkracht, inflatie, rente en schulden.

Praktische voorbereiding

Begroot de productie van contant geld en de aanpassing van banken, betaalautomaten en administraties. Werk als voorstel een periode met dubbele prijsaanduiding en duidelijke afrondingsregels uit. Maak vooraf bekend hoe omwisseling verloopt en hoe eventuele bestaande guldenbiljetten en munten worden behandeld.

Keuzes voor de uitvoering

De introductiedatum, invoeringskoers, wisselkoersbeleid en precieze vormgeving blijven open. We willen deze keuzes baseren op een openbaar overgangsplan met financiële scenario’s en een toets op uitvoerbaarheid. Een vaste koppeling aan de euro en een vrij bewegende koers moeten daarbij op hun gevolgen worden vergeleken.

[10] De Nederlandsche Bank over het omwisselen van oude guldenbankbiljetten

3 Wonen en leefomgeving

AVN kiest voor sociale huur, middenhuur en betaalbare koop. Bestaande woningcorporaties gaan op in één nationale woningcorporatie. Bouwbedrijven voor woningen, bedrijfsgebouwen, wegen en bruggen gaan op in haar staatsbouwbedrijf. Beide zijn volledig in staatseigendom. Gespecialiseerde vakbedrijven mogen zelfstandig blijven bestaan, met verplichte aansluiting bij het staatsbouwbedrijf. Daarmee willen we het woningaanbod uitbreiden en woningen goed onderhouden, met bereikbare voorzieningen, een leefbare omgeving en vroege betrokkenheid van bewoners.

Voorgestelde maatregelen

- Vergelijk per gebied nieuwbouw met het beter benutten van bestaande gebouwen. Denk aan hergebruik van leegstaande panden of splitsing waar dat bouwkundig en ruimtelijk verantwoord is.
- Laat woningbouwplannen gezamenlijk beoordelen op woningen, openbaar vervoer, wegen, energieaansluitingen en voorzieningen. Maak zichtbaar wie verantwoordelijk is voor knelpunten en welke planning realistisch is.
- Spreek bij projecten met publieke steun af welke woningen voor welke inkomens bereikbaar moeten blijven en hoe dat wordt gecontroleerd. Maak de voorwaarden voor steun en het gebruik van publieke grond inzichtelijk.

Eerste uitwerking

Werk een oprichtings- en overgangsplan voor de nationale woningcorporatie en het staatsbouwbedrijf uit. Begin voor de bouwplanning met één voorbeeldgebied en een openbaar dossier, met inbreng van bewoners, gemeenten, bouwers en woningcorporaties. Breng grond, bouw, onderhoud en voorzieningen afzonderlijk in beeld. Stel aantalsdoelen pas vast na onderzoek van locaties en capaciteit.

Kosten en afwegingen

Meer bouwen vraagt ruimte, personeel en infrastructuur. Lagere woonlasten kunnen worden nagestreefd via lagere bouwkosten, prijsvoorwaarden of publieke steun. Iedere route heeft gevolgen voor de begroting of de bereidheid om te investeren. Voor snellere uitvoering moeten procedures en capaciteit samen worden bekeken, met behoud van zorgvuldige toetsing en rechtsbescherming.

Resultaten beoordelen

Volg hoeveel woningen daadwerkelijk worden opgeleverd of bruikbaar gemaakt, de totale woonlasten en de doorlooptijd van projecten. Maak onderscheid tussen aangekondigde plannen, gestarte bouw en beschikbare woningen.

Gekozen richting en verdere uitwerking

Bestaande woningcorporaties gaan op in één nationale woningcorporatie met een eigen staatsbouwbedrijf. Particuliere verhuurders mogen blijven bestaan, mits zij haar regels volgen. De corporatie stelt per woning een bindende maximale huurprijs voor particuliere verhuur vast op basis van grootte en kwaliteit. Bij kwaliteit tellen onderhoud, isolatie en voorzieningen zoals keuken en sanitair mee.

De meetmethode, weging van de kenmerken en bijbehorende bedragen moeten nog worden uitgewerkt. Dat geldt ook voor toekomstige aanpassingen, de overgang voor bestaande huurcontracten, wettelijke bevoegdheden, toezicht en rechtsbescherming. Voorkom belangenverstrengeling doordat de corporatie zelf verhuurt. Toewijzingsregels, aantallen en planning worden verder uitgewerkt.

Woningtoewijzing en passend wonen

AVN wil bij de huurwoningen van de nationale woningcorporatie voorrang geven aan mensen met lage inkomens. De inkomensgrenzen en de overige voorrangsregels worden nog uitgewerkt.

Voorrang voor aangepaste woningen

Wie door een beperking of medische complicaties specifieke woonbehoeften heeft, krijgt voorrang op passende aangepaste of aanpasbare woningen. Als twee kandidaten dezelfde aangepaste woning nodig hebben en kunnen betalen, weegt een dringende medische noodzaak om te verhuizen zwaarder dan een lager inkomen. Als uitwerking stellen we voor per persoon de noodzakelijke woningkenmerken te bepalen en aan het aanbod te koppelen.

Landelijke beoordeling en uitvoering

Eén door de staat opgerichte landelijke medische dienst beoordeelt de urgentie via regionale kantoren, onafhankelijk van de nationale woningcorporatie. Haar urgentieoordeel bij woningtoewijzing is bindend voor de corporatie. Burgers die het oneens zijn met de medische beoordeling kunnen een onafhankelijke herbeoordeling aanvragen. Een apart team binnen de landelijke dienst voert deze uit, onafhankelijk van de oorspronkelijke beoordelaars. De eerste medische beoordeling en de herbeoordeling zijn kosteloos voor de aanvrager.

Noodzakelijke aanpassingen aan een corporatiewoning worden volledig betaald door de nationale woningcorporatie of de betreffende gemeente. De nationale woningcorporatie is het vaste aanspreekpunt voor de bewoner en coördineert met de gemeente de aanvraag, uitvoering en voortgang. Voor medisch spoedeisende woningaanpassingen geldt een versnelde procedure. De landelijke medische dienst beoordeelt ook of een woningaanpassing medisch spoedeisend is. Dit spoedoordeel is bindend voor zowel de nationale woningcorporatie als de betreffende gemeente. Voor de beoordeling en uitvoering van medisch spoedeisende woningaanpassingen gelden landelijk vastgelegde maximumtermijnen.

Hulp bij acute onveiligheid

De nationale woningcorporatie regelt bij acute onveiligheid in haar woningen passende tijdelijke hulp, volledig voor haar rekening en kosteloos voor de bewoner. Die is binnen 48 uur nadat zij de melding ontvangt beschikbaar, en eerder wanneer nodig. De corporatie betaalt rechtstreeks; de bewoner schiet niets voor. De corporatie regelt binnen deze hulpregeling noodreparaties en tijdelijke voorzieningen in de eigen woning wanneer daarmee veilig thuisblijven mogelijk is.

Een bouwkundig team van de corporatie beoordeelt of deze maatregelen veilig thuisblijven mogelijk maken. Bij medische risico’s vraagt het team advies aan de landelijke medische dienst. Dit medische advies is bindend voor de corporatie. De bewoner ontvangt de uitkomst van deze veiligheidsbeoordeling schriftelijk, met een begrijpelijke uitleg. De uitleg vermeldt ook welke tijdelijke maatregelen de corporatie neemt en wanneer deze worden uitgevoerd. Bij wijziging van deze planning informeert de corporatie de bewoner direct schriftelijk over de reden van de wijziging en de nieuwe planning. Zodra uitstel van de tijdelijke maatregelen bekend is, beoordeelt het bouwkundige team direct opnieuw of de bewoner veilig thuis kan blijven.

Uitsluitend wanneer veilig thuisblijven niet verantwoord is, regelt de corporatie binnen deze hulpregeling tijdelijke vervangende woonruimte. Deze tijdelijke woonruimte blijft beschikbaar totdat de eigen woning weer veilig bewoonbaar is. Buiten deze noodsituatie blijft tijdelijke vervangende woonruimte uitgesloten vanwege de woningnood. De praktische invulling van de nooduitzondering wordt nog uitgewerkt.

Termijnen voor spoedaanpassingen

Voor kleine woningaanpassingen binnen deze spoedprocedure wordt gestreefd naar afronding binnen drie weken, met een maximale uitvoeringstermijn van vier weken. Beide termijnen beginnen op de datum van het spoedoordeel van de landelijke medische dienst.

Voor grote medisch spoedeisende verbouwingen stelt AVN voorlopig vier weken als streeftermijn en zes weken als maximum voor, beide vanaf de datum van het spoedoordeel van de landelijke medische dienst. Toets de uitvoerbaarheid per soort verbouwing op technische complexiteit en benodigde vergunningen. De nationale woningcorporatie beslist over eenmalige verlenging met maximaal twee weken, uitsluitend bij aantoonbare technische of vergunningsproblemen en met motivering. De bewoner ontvangt vóór afloop van de oorspronkelijke maximumtermijn schriftelijk de reden en nieuwe uiterste opleverdatum.

Bewoners kunnen het verlengingsbesluit eenmalig kosteloos laten herbeoordelen door een apart team binnen de corporatie, onafhankelijk van de oorspronkelijke besluitvormers. De uitkomst is bindend voor de corporatie. Binnen zeven kalenderdagen na ontvangst van de aanvraag door de corporatie rondt het team de herbeoordeling af en ontvangt de bewoner de schriftelijke uitkomst met onderbouwing. Overschrijding van deze termijn leidt niet tot een automatische vergoeding. Bij vertraging informeert de corporatie de bewoner direct schriftelijk over de reden en de verwachte datum van de uitkomst. De uitvoeringstermijn blijft tijdens deze herbeoordeling doorlopen. De verdere procedure wordt nog uitgewerkt.

Bouwkundige herbeoordeling en vergoeding

Een bouwkundig team van de nationale woningcorporatie onderscheidt kleine aanpassingen en grote verbouwingen volgens landelijke criteria voor omvang en technische complexiteit. Bewoners die de bouwkundige indeling betwisten, kunnen deze eenmalig laten herbeoordelen door een apart team binnen de nationale woningcorporatie, onafhankelijk van de oorspronkelijke beoordelaars. Deze bouwkundige herbeoordeling is kosteloos voor de bewoner; de uitkomst is bindend voor de nationale woningcorporatie. De landelijke maximumtermijn voor deze herbeoordeling is zes weken vanaf ontvangst van de aanvraag door de corporatie. De bewoner ontvangt een schriftelijke aanvraagbevestiging met de uiterste afrondingsdatum van de bouwkundige herbeoordeling. De corporatie verstuurt deze binnen vijf werkdagen na ontvangst van de aanvraag.

Bij overschrijding van deze termijn van zes weken betaalt de nationale woningcorporatie de bewoner een vaste vergoeding van € 50 voor iedere kalenderdag dat de herbeoordeling te laat is. De vergoeding gaat in op de eerste dag na het verstrijken van de termijn en loopt door totdat de herbeoordeling is afgerond. Dit bedrag is uitgedrukt in huidige euro’s.

De nationale woningcorporatie betaalt deze vergoeding automatisch uit, zonder aparte aanvraag van de bewoner. De vergoeding wordt maandelijks uitbetaald zolang de vertraging duurt. De vergoeding over een kalendermaand wordt uiterlijk op de tiende dag van de volgende maand uitbetaald. De eindafrekening wordt uiterlijk binnen veertien kalenderdagen na afronding van de bouwkundige herbeoordeling uitbetaald. Bij iedere betaling ontvangt de bewoner een overzicht van het aantal vertragingsdagen, het dagbedrag en het uitbetaalde totaal.

Werk vooraf landelijke afspraken uit over financiën, uitvoering, concrete criteria en overige maximumtermijnen: wie wanneer betaalt, afstemming met andere ondersteuning, spoedcriteria, beoordelingsprocedures en gewone en versnelde beslis- en uitvoeringstermijnen.

Voorgestelde voorrang naar geboorte en nationaliteit

AVN wil bij de huurwoningen van de nationale woningcorporatie voorrang ten opzichte van asielzoekers geven aan mensen die in Nederland zijn geboren én vanaf hun geboorte de Nederlandse nationaliteit hebben. Beide voorwaarden gelden samen. Nederlanders die later zijn genaturaliseerd of in het buitenland zijn geboren, vallen daarmee buiten deze voorrangsgroep.

Gewone woningtoewijzing voor statushouders

Statushouders die aan de onderwijs- en taaleisen voldoen, nemen deel aan de gewone woningtoewijzing bij de nationale woningcorporatie, zonder de voorrang naar geboorte en nationaliteit. Voor de onderwijseis is een diploma verplicht en voldoende. De taaleis omvat zelfstandig gesprekken in het Nederlands voeren en begrijpen, brieven begrijpen, formulieren begrijpen en invullen en communiceren over de woning. Een taaldiploma of taalcertificaat is voldoende bewijs; een aanvullende praktische taaltoets is niet nodig. Het vereiste opleidingsniveau en de aanvaarde diploma's en certificaten worden nog uitgewerkt.

Gelijke behandeling en verblijfsstatus

Artikel 1 van de Grondwet vereist gelijke behandeling in gelijke gevallen. De gelijkebehandelingswetgeving beschermt ook tegen discriminatie naar afkomst en nationaliteit bij wonen. [15] Geboorte in Nederland geeft op zichzelf niet automatisch de Nederlandse nationaliteit. [17] De voorgestelde voorwaarden maken ook onderscheid tussen Nederlandse burgers. Toets de voorgestelde voorrang en de onderwijs- en taaleisen juridisch voordat er uitvoerbare toewijzingsregels van worden gemaakt.

Statushouders hebben een ingewilligd asielverzoek en zijn geen asielzoekers meer. In zijn advies van 24 juni 2026 ontraadde de Raad van State een algemeen verbod op voorrang voor statushouders, onder meer vanwege gelijke behandeling. [16] Dat advies betreft een ander voorstel, maar onderstreept het belang van een juridische toets van deze AVN-wens.

Verdere uitwerking

Werk de verhouding van deze prioriteiten tot de voorgestelde voorrang naar geboorte en nationaliteit verder uit. Werk ook wachttijd, rangschikking bij gelijke aanspraken en een onafhankelijke beoordeling van betwiste toewijzingen uit. Bepaal bij de onderwijs- en taaleisen hoe beperkingen en medische omstandigheden meewegen.

[15] College voor de Rechten van de Mens over gelijkebehandelingswetgeving

[16] Raad van State over voorrang voor statushouders, 29 juni 2026

[17] IND over Nederlanderschap door geboorte

Nationale woningcorporatie en staatsbouwbedrijf

AVN wil één nationale woningcorporatie met een eigen staatsbouwbedrijf, beide volledig in staatseigendom. Bestaande woningcorporaties gaan op in de corporatie; bouwbedrijven voor woningen, bedrijfsgebouwen, wegen en bruggen in het bouwbedrijf. Het staatsbouwbedrijf krijgt één landelijk bestuur dat beleid en budget bepaalt, met regionale afdelingen voor de uitvoering. Als taakverdeling stellen we voor dat de corporatie huurwoningen beheert en betaalbare koopprojecten ontwikkelt en het bouwbedrijf nieuwbouw, renovatie en onderhoud uitvoert. Werk de juridische inrichting, het toezicht en de rolverdeling met opdrachtgevers, eigenaren en beheerders uit.

Zelfstandige vakbedrijven

Gespecialiseerde vakbedrijven, zoals elektriciens, loodgieters en schilders, mogen zelfstandig blijven bestaan en behouden hun eigen onderneming. Aansluiting bij het staatsbouwbedrijf is voor hen verplicht. Met algemene toestemming van het staatsbouwbedrijf mogen zij rechtstreeks opdrachten aannemen van burgers en andere bedrijven. Voor bijzonder grote bouwtaken is daarnaast afzonderlijke goedkeuring van het staatsbouwbedrijf nodig. Of een bouwtaak bijzonder groot is, wordt beoordeeld op basis van een combinatie van bouwkosten en omvang van het werk.

Bepaal de concrete grenswaarden en hoe beide factoren samen de uitkomst bepalen. Werk de aansluitvoorwaarden, wederzijdse rechten en plichten en het toezicht uit. Leg beoordelingscriteria, beslistermijnen en herbeoordeling vast.

Voorstel voor de overgang

Breng per corporatie en bouwbedrijf bezittingen, schulden, financieringsafspraken, personeel en contracten in kaart, inclusief materieel, grondposities, onderhoudsachterstanden en lopende bouwprojecten. Werk een gefaseerde overdracht uit, met waardering van ondernemingen, overname- en overgangskosten, eventuele compensatie en een juridische toets. Borg de continuïteit van huurcontracten, onderhoud, huurdersinspraak en dienstverlening, en de voortgang, veiligheid en garanties van bouwprojecten. Leg bevoegdheden, verantwoording en afstemming tussen het landelijke bestuur en de regionale afdelingen vast.

Budget voor bouw en onderhoud

Staatseigendom maakt geld niet automatisch beschikbaar. Werk startkapitaal, overnamekosten, jaarlijkse bouw- en onderhoudsuitgaven en verwachte inkomsten uit huur, verkoop en bouwopdrachten uit. Begroot woningen, bedrijfsgebouwen en infrastructuur afzonderlijk. Maak leningen, rente, personeel, materialen en grond zichtbaar. Stel vast wie tekorten opvangt en reserveer middelen voor langjarig onderhoud naast uitbreiding.

Financiering van binnenlandse plannen

Voorstel: minder buitenlandse steun

AVN wil de Nederlandse steun aan Oekraïne en aan landen en programma's in Afrika fors verminderen of geheel beëindigen. Werkelijk vrijkomende middelen willen we inzetten voor binnenlandse prioriteiten, waaronder voldoende woningen. De keuze tussen een forse vermindering en volledige beëindiging, de ingangsdatum en de verdeling van het geld zijn nog open.

Afbakening en daadwerkelijke besparing

Nederlandse steun aan Oekraïne omvat militaire en niet-militaire hulp. [13] Werk uit welke militaire, civiele, humanitaire en ontwikkelingsuitgaven onder het voorstel vallen, inclusief bijdragen via internationale organisaties. De ontwerpbegroting voor 2027 beschrijft uiteenlopende ontwikkelingsprogramma's en juridisch verplichte uitgaven. [14] Benoem daarom concrete landen, programma's en begrotingsposten.

Bereken per jaar de extra besparing bovenop al ingeboekte bezuinigingen, na bestaande verplichtingen en eventuele afbouwkosten. Eerder uitgegeven geld komt hiermee niet terug. Tel dezelfde besparing niet opnieuw mee voor andere plannen. Breng ook gevolgen voor veiligheid, handel en hulpverlening in beeld.

Status van de financiering

Dit is een politieke prioriteit, nog geen sluitende dekking. Er is geen bedrag vastgesteld en niet aangetoond dat deze besparingen de woningbouw of alle andere binnenlandse plannen volledig betalen.

[13] Rijksoverheid: Nederlandse hulp voor Oekraïne

[14] Rijksfinanciën: ontwerpbegroting 2027, hoofdstuk XVII — budgetflexibiliteit

4 Veiligheid en bestuur

Een sterke overheid moet herkenbaar aanwezig zijn, besluiten kunnen uitvoeren en aanspreekbaar blijven op fouten. We willen dat mensen veilig kunnen wonen en reizen en dat publieke organisaties weten welke verantwoordelijkheid zij dragen.

Voorgestelde maatregelen

- Bepaal veiligheidsprioriteiten op basis van aantoonbare problemen, zoals geweld, intimidatie, georganiseerde criminaliteit of digitale fraude. Verbind die prioriteiten aan voldoende mensen, opleiding en samenwerking tussen bevoegde instanties.
- Laat nieuw beleid vooraf toetsen door de organisaties die het moeten uitvoeren. Maak duidelijk welke capaciteit beschikbaar is, wie beslist en wat er gebeurt wanneer termijnen of doelen niet worden gehaald.
- Publiceer bij grote overheidsprogramma's een overzicht van budget, planning en voortgang. Organiseer een toegankelijke route voor klachten en herstel van fouten, met onafhankelijk toezicht op het gebruik van bevoegdheden.

Eerste uitwerking

De eerste uitwerking richt zich op politie en criminaliteitsbestrijding. AVN kiest voor corruptiebestrijding, een groter korps, uitgebreidere training, krachtiger optreden tegen geweld, gespecialiseerde takken, nauwere samenwerking en meer bewapening. Daarbij komen ruimere boetebevoegdheden en meer invloed op de strafafdoening met het OM of de rechter. Koppel de voorstellen aan personeel en middelen voor de hele uitvoeringsketen. Voor justitie kiest AVN voor zwaardere straffen bij ernstige en herhaalde criminaliteit, waarbij de rechter per zaak de strafhoogte bepaalt. Begeleiding en toezicht tijdens en na de straf moeten helpen herhaling zo veel mogelijk te voorkomen.

Kosten en afwegingen

Extra handhaving vraagt blijvende financiering en opleiding. Een zwaardere inzet heeft ook gevolgen voor vervolging, rechtspraak en de uitvoering van straffen. Toezicht en gegevensgebruik moeten doelgericht en proportioneel zijn. Sterk bestuur krijgt in dit voorstel duidelijke grenzen door burgerrechten en onafhankelijke controle.

Resultaten beoordelen

Kies indicatoren die het probleem beschrijven, bijvoorbeeld herhaalde incidenten, afhandelingstijden en ervaren veiligheid. Beoordeel ook klachten en herstel van fouten. Alleen meer controles of registraties betekent nog niet dat mensen veiliger zijn.

Gekozen richting en verdere uitwerking

De volgende pagina's werken de hoofdlijnen voor politie, justitie en defensie uit. Aantallen, begroting, specifieke bewapening en de wettelijke uitwerking van ruimere boetebevoegdheden en invloed op de strafafdoening worden samen beoordeeld. Bij defensie staat de verdediging van Nederland en bondgenoten centraal. Migratie en asiel staan in hoofdstuk 7. Noodbevoegdheden vragen nog afzonderlijke uitwerking.

Politie en criminaliteitsbestrijding

AVN wil een integere, grotere en beter getrainde politie die de burger daadwerkelijk dient. Agenten moeten sterk en professioneel kunnen optreden, loyaal zijn aan hun publieke taak en verantwoording afleggen over hun handelen. De onderstaande hoofdlijnen vormen het vertrekpunt voor de verdere uitwerking.

Corruptie aanpakken

Het aanpakken van eventuele corruptie binnen de politie krijgt voorrang. Vermoedens moeten zorgvuldig en onafhankelijk worden onderzocht; bij bewezen corruptie moeten passende disciplinaire en strafrechtelijke maatregelen volgen. De Rijksrecherche onderzoekt ambtelijke corruptie onder gezag van het Openbaar Ministerie. [18]

Voor de uitwerking stelt AVN versterkte screening, bescherming van melders en controle op misbruik van politiegegevens voor. De aanpak moet corruptie kunnen opsporen en tegelijk een eerlijke beoordeling van beschuldigingen waarborgen.

Een groter politiekorps

AVN wil meer inzetbare agenten. Groei vraagt een meerjarenplan voor werving, opleidingscapaciteit en behoud van personeel, met een verdeling over wijkpolitie, noodhulp, recherche en specialistische taken. De benodigde aantallen, het tempo van uitbreiding en de financiering worden na onderzoek naar de capaciteit vastgesteld.

Uitgebreidere opleiding en training

De basisopleiding en de doorlopende training moeten aanzienlijk worden uitgebreid. Het programma moet fysieke vaardigheden, besluitvorming onder druk, conflictbeheersing, de-escalatie en verantwoord geweldgebruik verbinden met wetskennis, integriteit en contact met burgers en slachtoffers. Regelmatige oefening en toetsing moeten aantonen dat agenten hun bevoegdheden professioneel kunnen gebruiken.

Steviger optreden tegen geweld

AVN wil dat de politie bij daadwerkelijk geweld steviger fysiek kan ingrijpen en, waar noodzakelijk, zwaardere toegestane geweldsmiddelen kan inzetten om burgers en agenten te beschermen. Het doel is geweld stoppen en verdachten veilig aanhouden.

Geweldgebruik moet noodzakelijk en evenredig zijn: kies het minst ingrijpende effectieve middel en stop zodra het doel is bereikt. [19] Een ruimere of zwaardere inzet vraagt opleiding, registratie en toetsing, met onafhankelijk onderzoek wanneer daartoe aanleiding bestaat. De bestaande beoordeling van politiegeweld biedt hiervoor een aanknopingspunt. [20]

[18] Rijksrecherche over onderzoek naar ambtelijke corruptie

[19] Politie over de voorwaarden voor geweldgebruik

[20] Politie over de beoordeling van geweldgebruik

Politieorganisatie en bevoegdheden

Herkenbare specialistische takken

AVN wil herkenbare takken binnen de politie, waaronder een spoorwegpolitie en een snelwegpolitie. Zij moeten beschikken over eigen expertise en voldoende capaciteit voor veiligheid op het spoor, in stations en op snelwegen, met goede aansluiting op de overige politieorganisatie. Politietaken op weg en spoor bestaan al, onder meer binnen Domein Nationale Infra. Het voorstel betreft daarom een andere, sterkere organisatie van deze taken. [21]

Nauwere samenwerking

De politie moet nauwer samenwerken met de Koninklijke Marechaussee en andere bevoegde organisaties. Gezamenlijke training, vaste contactpunten en informatie-uitwisseling binnen wettelijke grenzen zijn voorstellen voor die uitwerking. De Marechaussee kan de politie al bijstand verlenen. [22] De beoogde intensivering vraagt duidelijke afspraken over leiding, verantwoordelijkheden en inzet.

Ruimere boetes en invloed op strafafdoening

AVN wil dat de politie meer invloed krijgt bij het bepalen van passende sancties, samen met het OM of de rechter. Daarnaast kiest AVN voor ruimere boetebevoegdheden. De politie moet haar kennis van het incident, de gevolgen voor slachtoffers en aanwijzingen voor herhaling kunnen inbrengen. Het doel blijft herhaling verminderen.

Als uitwerking stellen we een formeel, gemotiveerd politieadvies over afdoening en strafmaat voor. Het advies komt in het dossier, zodat de verdediging erop kan reageren. OM en rechter wegen het zichtbaar mee en blijven zelfstandig beslissen binnen hun bevoegdheden. De politie heeft al beperkte strafbeschikkingsbevoegdheden [23]; overleg met het OM bestaat bijvoorbeeld binnen ZSM. [26] Gevangenisstraffen blijven aan de rechter. [24, 27] Werk de ruimere boetebevoegdheden uit met landelijk vastgelegde feiten, bedragen en rechtsbescherming.

Uitbreiding van bewapening

AVN wil dat de politie meer bewapend wordt. Agenten beschikken al over bewapening en andere geweldsmiddelen. [25] Welke aanvullende middelen nodig zijn, wordt beoordeeld op basis van taak, dreiging en aantoonbare behoefte. Uitbreiding vraagt passende opleiding, toetsing en duidelijke inzetvoorwaarden. Er is nog geen keuze gemaakt voor specifieke wapentypen.

Samenhangende uitwerking

Werk personeelsgroei, training, bewapening, toezicht en gevolgen voor vervolging en rechtspraak gezamenlijk uit. Leg budget, uitvoerbaarheid en verwachte resultaten vast. De gekozen richting is ruimere boetebevoegdheid en meer invloed op strafafdoening; werk de wettelijke vorm, adviesrol en overige uitvoeringsdetails als samenhangend pakket uit.

[21] Politie over de landelijke organisatiestructuur
[22] Defensie over de taken van de Koninklijke Marechaussee
[23] OM over de politiestrafbeschikking
[24] OM over sancties via een strafbeschikking
[25] Politie over de bewapening van agenten
[26] OM over samenwerking tussen politie en justitie binnen ZSM
[27] Rechtspraak over de rol en onafhankelijke beoordeling van de rechter

Justitie en straffen

AVN kiest voor zwaardere straffen bij ernstige misdrijven en herhaalde criminaliteit, met begeleiding en toezicht tijdens en na de straf. De rechter bepaalt per zaak de strafhoogte. AVN wil herhaling zo veel mogelijk voorkomen en het risico op nieuwe slachtoffers tot een minimum beperken. Hieronder staat een voorstel voor de verdere uitwerking.

Zwaardere straffen

AVN kiest voor zwaardere straffen, waarbij de rechter per zaak de hoogte bepaalt. Het voorstel voert hiervoor geen verplichte minimumstraffen in. Werk per delict uit welke strafverzwaring AVN wil en onderbouw de verhouding tot de ernst van het feit, de gevolgen voor slachtoffers en eerdere veroordelingen. De precieze delicten en strafhoogtes zijn nog niet vastgesteld.

Begeleiding tijdens de straf

Stel per veroordeelde een traject voor dat gericht is op het voorkomen van herhaling. Mogelijke onderdelen zijn gedragstraining, onderwijs, voorbereiding op werk en passende behandeling wanneer die nodig is. Werk uit welke onderdelen verplicht kunnen worden, wie de begeleiding uitvoert en hoe voortgang wordt beoordeeld. Deze onderdelen zijn voorstellen voor de uitvoering van de gekozen combinatie.

Toezicht en terugkeer

Laat begeleiding tijdens de straf aansluiten op begeleiding en toezicht bij de terugkeer in de samenleving. Stem de inzet af op het vastgestelde risico en de opgelegde voorwaarden. Leg verantwoordelijkheden, duur en evaluatiemomenten vast, met aandacht voor de veiligheid van slachtoffers. Voor verplicht toezicht en beperkingen moeten bevoegdheden, wettelijke grenzen en rechtsbescherming worden uitgewerkt.

Aansluiting op bestaande uitvoering

DJI werkt al vanaf het begin van detentie samen met gemeenten en reclassering aan een veilige terugkeer in de samenleving. [28] Reclasseringstoezicht omvat zowel begeleiding als controle op opgelegde voorwaarden. [29] AVN wil de gewenste versterking van deze uitvoering verbinden aan de voorstellen voor zwaardere straffen.

Capaciteit en resultaten

Begroot de benodigde capaciteit van rechtspraak, gevangenissen, reclassering en betrokken zorg en begeleiding gezamenlijk. Beoordeel de aanpak op nieuwe strafbare feiten, slachtofferveiligheid, naleving van voorwaarden en uitvoerbaarheid. Concrete strafhoogtes, personeelsaantallen, toezichtstermijnen, financiering en invoeringsdatum worden later als samenhangend pakket uitgewerkt.

[28] DJI over samenwerking bij terugkeer na detentie

[29] Reclassering Nederland over begeleiding en toezicht

Defensie

AVN stelt de verdediging van Nederland en bondgenoten centraal. De krijgsmacht moet in de eerste plaats op deze taak zijn voorbereid. Deze prioriteit is het uitgangspunt voor de verdere keuzes over personeel, materieel, organisatie en financiering.

Beroepsmilitairen en vrijwillige reservisten

AVN kiest voor beroepsmilitairen en vrijwillige reservisten als basis van de krijgsmacht. Een eventuele vorm van dienstplicht blijft een keuze voor later en vraagt een afzonderlijk besluit. Of, voor wie en onder welke voorwaarden dienstplicht wordt ingezet, blijft open.

Uitbreiding en inzetbaarheid

AVN wil de krijgsmacht tegelijk uitbreiden met meer personeel en materieel en de bestaande uitrusting en inzetbaarheid verbeteren. Deze versterking staat in dienst van de verdediging van Nederland en bondgenoten.

Als verdere uitwerking stellen we voor de benodigde verdedigingscapaciteit in kaart te brengen. Beoordeel daarbij de inzetbaarheid van personeel, training, onderhoud, voorraden en samenwerking tussen krijgsmachtonderdelen. Onderbouw welke capaciteit nodig is om Nederland te beschermen en bondgenoten bij te staan, voordat concrete aantallen en investeringen worden vastgesteld.

Bondgenoten en militaire inzet

Werk uit hoe Nederland en bondgenoten elkaar bij de verdediging kunnen ondersteunen, welke afspraken daarvoor nodig zijn en hoe verantwoordelijkheden worden verdeeld. De precieze vorm van militaire samenwerking en de voorwaarden voor inzet blijven open. Voor andere internationale militaire missies worden deelnamecriteria later afzonderlijk bepaald.

Verdere uitwerking

De precieze omvang van de krijgsmacht en de verhouding tussen beroepsmilitairen en vrijwillige reservisten zijn nog niet vastgesteld. Dat geldt ook voor specifieke materieelaankopen, budget en invoeringstermijnen. Werk werving, opleiding, onderhoud en financiering in samenhang uit voordat concrete aantallen worden vastgelegd.

5 Burgerinspraak en verbondenheid

AVN wil samenwerking met burgers zichtbaar onderdeel maken van beleid. We willen de Nederlandse taal, geschiedenis en tradities behouden en ruimte geven aan mensen die verantwoordelijkheid nemen voor hun buurt en vereniging.

Voorgestelde maatregelen

- Betrek inwoners voordat een belangrijk plan vastligt. Geef begrijpelijke informatie over de beschikbare keuzes en publiceer vervolgens welke voorstellen zijn overgenomen en waarom andere voorstellen zijn afgewezen.
- Maak deelname mogelijk via gesprekken en schriftelijke reacties, naast digitale kanalen. Leg vooraf vast wie uiteindelijk beslist en welke invloed de inbreng heeft.
- Geef Nederlandse taal, geschiedenis en cultureel erfgoed een herkenbare plaats in onderwijs en het openbare leven. Onderzoek welke onnodige belemmeringen lokale verenigingen en vrijwilligers ervaren en welke ondersteuning aantoonbaar helpt.

Eerste uitwerking

AVN kan zelf beginnen met een openbare gespreksronde over één voorstel uit dit programma. Vat de reacties samen, vermeld de omvang en beperkingen van de deelname en publiceer daarna een aangepaste versie met uitleg. Deel persoonlijke verhalen alleen met toestemming en laat kritiek ook zichtbaar meewegen.

Kosten en afwegingen

Goede inspraak vraagt tijd en organisatie. Een open oproep bereikt niet automatisch een representatieve groep; reacties zijn daarom geen peiling van heel Nederland. Bij overheidsbeleid moeten besluitvorming, gelijke behandeling en rechten van minderheden worden bewaakt. Nederland kent grondrechten en onafhankelijke rechtspraak als onderdeel van de democratische rechtsstaat. [11]

Resultaten beoordelen

Leg vast hoeveel voorstellen inhoudelijk zijn beantwoord, hoe reacties zijn verwerkt en welke drempels deelnemers ervaren. Deelnamecijfers zeggen iets over bereik; de kwaliteit van besluitvorming vraagt ook inhoudelijke beoordeling.

Openstaande keuzes

De formele invloed van burgerinbreng is nog niet gekozen. Advies, een verplicht gemotiveerd antwoord en een referendum met vooraf vastgelegde regels zijn te beoordelen mogelijkheden. De keuze tussen raadplegende en bindende vormen blijft open.

[11] Rijksoverheid over de democratische rechtsstaat in Nederland

6 Een nationaal publiek zorgstelsel

AVN kiest voor één nationaal publiek zorgstelsel uit algemene belastingen, zonder aparte zorgpremie, eigen risico of eigen bijdragen. Iedereen moet de zorg kunnen krijgen die nodig is, ongeacht inkomen, achtergrond of woonsituatie. Dit geldt nadrukkelijk ook voor mensen zonder geld of vaste woonplek. De zorgbehoefte is leidend; geldgebrek of dakloosheid mag noodzakelijke zorg niet blokkeren.

Menselijkheid en professionele zorg

AVN wil dat patiënten zich gehoord, serieus genomen en veilig voelen. Artsen en andere medewerkers moeten tijd en aandacht hebben om te luisteren, begrijpelijk uit te leggen en vragen te beantwoorden. Dit moet bijdragen aan vertrouwen en een zorgvuldig beeld van klachten. Een betere diagnose is een beoogd resultaat, geen gegarandeerd gevolg.

Professioneel handelen, geldende regels en patiëntveiligheid blijven leidend. Patiënten hebben al rechten op duidelijke informatie, overleg over behandeling en bescherming van hun medische gegevens. [30] Menselijk contact hoort bij een zorgvuldige, individuele beoordeling.

Sterkere opleiding voor de gehele zorg

AVN wil strengere opleidings- en trainingseisen voor alle zorgmedewerkers, afgestemd op hun functie. Dit geldt voor artsen, verpleegkundigen, verzorgenden en ondersteunend personeel. Iedereen moet een grondig programma hebben gevolgd dat vakbekwaamheid verbindt met menselijk contact en professioneel handelen.

Als uitwerking stellen we training voor in luisteren, begrijpelijke uitleg, samenwerking, patiëntveiligheid en het herkennen van eigen grenzen. Werk bijscholing, begeleiding en toetsing per functie uit en maak hiervoor tijd beschikbaar binnen het werk. Voor voorbehouden handelingen blijven de wettelijke regels over bevoegdheid en bekwaamheid gelden. [31]

Minder bureaucratie en meer tijd voor de patiënt

AVN wil onnodige administratieve lasten sterk terugdringen. Als uitwerking stellen we voor dubbele registratie en overbodige formulieren te schrappen waar dat verantwoord kan. Behoud noodzakelijke dossiervoering, privacybescherming, veiligheidscontroles en verantwoording. Beoordeel met patiënten en medewerkers welke verplichtingen werkelijk nodig zijn, zodat meer tijd beschikbaar komt voor zorg en persoonlijk contact.

Landelijk bestuur en financiering

AVN kiest voor één landelijk publiek zorgbestuur dat het stelsel aanstuurt, met regionale diensten voor de uitvoering. Bestaande ziekenhuizen en andere zorginstellingen blijven zelfstandige publieke instellingen onder dit bestuur. De staat krijgt meer invloed op hun aansturing. Werk de precieze taakverdeling, bevoegdheden, verantwoording en overgang van bestaande zorginstellingen en verzekeraars uit.

AVN wil het nationale publieke zorgstelsel volledig uit algemene belastingen bekostigen. Er komen geen aparte zorgpremies, geen eigen risico en geen eigen bijdragen voor patiënten. De zorg wordt collectief betaald via belastingen; patiënten krijgen geen afzonderlijke rekening voor de zorg. Begroot de benodigde middelen en werk de verdeling van de belastinglasten uit. Bedragen, belastingtarieven en financiële dekking zijn nog niet vastgesteld. Besparingen door minder administratie gelden pas als dekking nadat ze zijn onderbouwd. Concrete opleidingseisen, capaciteit en invoeringstermijnen blijven open.

[30] Rijksoverheid over rechten en plichten bij een medische behandeling

[31] BIG-register over bevoegdheid, bekwaamheid en werken in opdracht

7 Migratie en asiel

AVN wil de grenzen voor nieuwe immigratie voorlopig sluiten en eerst de woningnood aanpakken. De partij wil ruimte maken voor herstel van huisvesting en publieke voorzieningen, en voor een Nederland dat zijn tradities, cultuur en economie versterkt. Deze politieke koers wordt hieronder vastgelegd; de juridische grenzen staan op de volgende pagina.

Tijdelijke sluiting voor nieuwe immigratie

AVN wil een tijdelijke immigratiestop zolang de woningnood niet is opgelost. De duur, de precieze reikwijdte en de voorwaarden waaronder de stop kan worden opgeheven zijn nog niet vastgesteld. Werk uit hoe dit zich verhoudt tot verschillende vormen van migratie, bestaand verblijfsrecht en grensoverschrijdend verkeer. Deze keuze is nog geen uitvoerbaar grensbesluit.

Identiteit en criminele achtergrond controleren

AVN wil geen toelating van asielzoekers met een criminele achtergrond of aantoonbare banden met criminele netwerken. Identiteit, nationaliteit, relevante antecedenten en signalen van criminaliteit moeten zorgvuldig worden onderzocht. Wat onder uitsluitende antecedenten of banden wordt verstaan en welk bewijs nodig is, moet verder worden afgebakend.

AVN wil een geldig paspoort verplicht stellen en zonder paspoort geen toegang verlenen. Dat is de politieke wens. Onder het huidige recht kan het ontbreken van een paspoort op zichzelf iemand niet uitsluiten van het aanvragen van asiel. Identiteitsonderzoek blijft noodzakelijk. [33]

Snel beginnen met Nederlands en werk

Van asielzoekers en nieuwkomers die al in Nederland zijn, verwacht AVN dat zij zo snel mogelijk Nederlands leren en naar werk zoeken. Werk wordt verricht zodra dit wettelijk is toegestaan. De concrete verplichtingen, ondersteuning, toegang tot taallessen en aansluiting op werk vragen verdere uitwerking.

Strenge reactie op wetsovertredingen

AVN wil asielzoekers en andere vreemdelingen die de Nederlandse wet overtreden onmiddellijk uitzetten, zonder tweede kans. De precieze verblijfsstatussen en soorten overtredingen waarop dit voorstel ziet, vragen nadere afbakening. Automatische uitzetting na iedere wetsovertreding is in deze algemene vorm niet juridisch uitvoerbaar; individuele beoordeling en bescherming tegen onveilige terugkeer blijven vereist. [33, 35]

Migratie: juridische grenzen en uitvoering

Deze voorstellen zijn politieke wensen. De absolute paspoorteis, een algemene asielstop en automatische onmiddellijke uitzetting passen niet zonder meer binnen het huidige recht. Een uitvoeringsplan moet benoemen welke regels kunnen worden gewijzigd en welke verplichtingen blijven gelden.

Grensbeleid en toegang tot bescherming

Grenscontroles geven geen algemene bevoegdheid om iedereen te weren. De Schengengrenscode laat vrijverkeersrechten en de rechten van mensen die internationale bescherming vragen onverlet. Een algemene asielstop kan niet uitsluitend met een nationaal grensbesluit worden ingevoerd. [32] Uittreding uit de EU beëindigt op zichzelf geen afzonderlijke verdragsverplichtingen, zoals het EVRM. [36]

Paspoort en veiligheidsonderzoek

De EU-procedureregels voorzien in het registreren van identiteits- en reisdocumenten voor zover die beschikbaar zijn. Ontbrekende documenten verhinderen dus niet op zichzelf een asielaanvraag. Aanvragers moeten wel meewerken aan het onderzoek en relevante documenten overleggen die zij bezitten. [33] De IND controleert al signalen over criminaliteit en nationale veiligheid en kan binnen wettelijke voorwaarden maatregelen nemen. Een vermoeden is geen bewezen strafbaar feit. [34]

Individuele besluiten en veilige terugkeer

Afwijzing, intrekking van bescherming en terugkeer moeten berusten op de toepasselijke wettelijke gronden en een beoordeling van het individuele dossier. De regels bieden rechtsbescherming tegen dergelijke besluiten. Een strafrechtelijke reactie en beëindiging van verblijfsrecht zijn afzonderlijke beslissingen. [33]

Uitzetting naar een reëel risico op foltering of onmenselijke of vernederende behandeling is verboden, ook na een ernstig misdrijf. Een nationale wetswijziging heft deze bescherming onder artikel 3 EVRM niet op. [35] Nederlandse burgers kunnen niet uit hun eigen land worden uitgezet. [36]

Uitvoering en open keuzes

Werk opvang, veilige terugkeer, reisdocumenten, afspraken met herkomstlanden, personeelscapaciteit en kosten uit. Afzonderlijke regels voor arbeidsmigratie en gezinshereniging zijn nog niet gekozen. Verbind migratiebeleid met het woningbouwplan, het zorgstelsel en het onderwijs, zonder hiervoor alvast ononderbouwde besparingen in te boeken.

[32] EUR-Lex: Schengengrenscode, Verordening (EU) 2016/399, art. 3–4. Geraadpleegd 3 oktober 2026.

[33] EUR-Lex: Verordening (EU) 2024/1348, art. 9, 26–27, 65–68 en 79. Geraadpleegd 3 oktober 2026.

[34] IND: Nationale veiligheid. Geraadpleegd 3 oktober 2026.

[35] EHRM: D. tegen het Verenigd Koninkrijk, 2 mei 1997, §§ 46–48. Geraadpleegd 3 oktober 2026.

[36] EVRM, art. 3; Protocol nr. 4, art. 3. Afzonderlijk verdrag van de Raad van Europa. Geraadpleegd 3 oktober 2026.

Vervolg na conceptversie 1.0

De gekozen hoofdlijnen vormen samen de eerste conceptversie. Onderstaande punten blijven open voor latere uitwerking. De keuzes binnen elk hoofdstuk blijven leidend; dit overzicht voegt geen nieuwe beleidsbesluiten toe.

Onderwerp	Nog uit te werken
Financiering en publiek eigendom	Begroot investeringen, overnames, onderhoud en structurele uitgaven. Onderbouw inkomsten en eventuele besparingen, inclusief minder buitenlandse steun. Publiek eigendom betekent op zichzelf geen extra financiële ruimte.
Nexit en de gulden	Werk besluitvorming, handelsrelaties, invoeringsdatum, omrekenkoers en overgangsrisico's uit. Zelfstandigheid en economische stabiliteit zijn doelen; de gevolgen moeten worden doorgerekend.
Vervoer en energie	Kies na vergelijking tussen een lager vast OV-tarief en gratis OV. Werk energiemix, netcapaciteit, teruglevertarief en overname van bestaande organisaties uit.
Onderwijs	Werk curriculum, eindniveaus, ondersteuning en beoordeling van Zelfbeheersing uit. Toets de publieke bestuursvorm aan de vrijheid van onderwijs en begroot de overgang.
Wonen	Werk de overgang naar de nationale corporatie en het staatsbouwbedrijf uit. Toets voorrang naar geboorte en nationaliteit en diploma- en taaleisen juridisch. Verhelder de samenhang tussen inkomens- en medische prioriteit.
Politie, justitie en defensie	Werk aantallen, opleiding, bewapening, toezicht, strafbevoegdheden en financiële dekking gezamenlijk uit. Eventuele dienstplicht vraagt later een afzonderlijke keuze. Noodbevoegdheden zijn nog niet uitgewerkt.
Zorg	Werk staatsbevoegdheden, de overgang van instellingen en verzekeraars, belastingfinanciering, opleiding en capaciteit uit. Zelfstandige publieke instellingen blijven onder het landelijke zorgbestuur.
Migratie en asiel	Bepaal reikwijdte en duur van de gewenste immigratiestop, regels voor arbeidsmigratie en gezinshereniging, en de uitvoering van taal, werk en terugkeer binnen geldende rechtswaarborgen.
Burgerinspraak	Kies de formele invloed van burgerinbreng en de verhouding tussen adviserende en bindende vormen.

Open keuzes kunnen in een volgende versie gezamenlijk worden beoordeeld op haalbaarheid, kosten, rechtsbescherming en gevolgen voor burgers.